

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8230,Prezentacja-wystawy-Z-archiwum-IPN-Lublin-marzec-2012.html>
25.03.2026, 20:27

Prezentacja wystawy „Z archiwum IPN” - Lublin, marzec 2012

W marcu w V Liceum Ogólnokształcącym w Lublinie (ul. Lipowa 7) można oglądać wystawę „Z archiwum IPN”.

Od momentu utworzenia Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu ogromne zainteresowanie wzbudzają przejęte przez Instytut archiwalia.

W świadomości społeczeństwa postrzegane są one przede wszystkim przez pryzmat tzw. teczek. Autorzy wystawy starali się pokazać – w miarę możliwości – rzeczywisty charakter zasobu archiwalnego IPN.

Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów (OBUiAD) w Lublinie gromadzi archiwalia od maja 2001 r. Przejęto wówczas m.in.: akta byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (OKBZpNP) (rejestry miejsc i faktów zbrodni dokonanych na Lubelszczyźnie podczas okupacji niemieckiej, fotokopie i kserokopie dokumentów a także fotografie) oraz akta Sądu Rejonowego (Wojskowego Sądu Rejonowego, Specjalnego Sądu Karnego i Sądu Okręgowego).

We wrześniu 2001 r. zaczęły napływać pierwsze materiały z Archiwum Delegatury Urzędu Ochrony Państwa w Lublinie (akta operacyjne, administracyjne i personalne z lat 1944–1990 wytworzone przez były Wojewódzki i Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego, Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego woj. lubelskiego, oraz Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Białej Podlaskiej, Chełmie, Lublinie i Zamościu) oraz akta Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie (materiały administracyjne, akta osobowe funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego i Służby Bezpieczeństwa) i byłej Komendy Wojewódzkiej MO w Siedlcach.

Do połowy 2003 r. w lubelskim archiwum IPN znalazła się większość z planowanych do przejęcia materiałów tj. 2400 metrów bieżących akt, w tym z byłych służb specjalnych – ok. 460, policji – ponad 1500, aresztów zakładów karnych i aresztów śledczych – 12, sądów i prokuratur – ponad 100, byłej OKBZpNP – 15. W powyższym zestawieniu 285 mb stanowią kartoteki i ewidencje, a 1,5 mb darowizny.

Cechą charakterystyczną zasobu jest przewaga akt z lat 1944–1956 oraz materiałów pochodzących z okresu wojny i okupacji, a znacznie mniejsza ilość archiwaliów z lat późniejszych (szczególnie z lat 70. i 80.) – zwłaszcza opisujących walkę z Kościołem katolickim i działaczami opozycji, w tym z członkami „Solidarności” – co wynika z

metodycznego ich „brakowania”, tj. celowego niszczenia przez funkcjonariuszy SB w okresie przełomu ustrojowego (1989/1990).

Zamiarem autorów było pokazanie na wystawie fotografii i dokumentów ilustrujących nie tylko ważne wydarzenia z historii Polski z lat 1939–1989, ale także zwykłe epizody, część prezentowanych materiałów stanowią „ciekawostki” archiwalne. Należą do nich m.in. fotografie żołnierzy węgierskich stacjonujących w Chełmie wiosną 1944 r., list żołnierza NSZ przebywającego w Kanadzie przysłany w 1952 r. do PUBP w Kraśniku, materiały „szpiegowskie” z lat 1948–1956, czy też zdjęcia operacyjne SB z lat 1966, 1968 i 1980.

Celem wystawy jest pokazanie – na przykładzie Lubelszczyzny – charakteru zasobu archiwalnego pozostawionego przez byłe służby specjalne Polski Ludowej oraz instytucje państwowe ściśle z nimi współpracujące w latach 1944–1989. Lubelskie archiwum IPN, gdzie przechowywane są różnorodne materiały, stanowi niewątpliwie ogromną kopalnię wiedzy. Archiwalia te, dostępne od niedawna, wymagają jeszcze gruntownych badań naukowych.